

der i visse nærmere angivne tilfælde ikke foreligger vidnepligt på grund af hensyn til vidnet. Det bestemmes således i retsplejelovens § 171, stk. 2, at der ikke består vidnepligt, såfremt forklaringen antages at vil le

- 1) udsætte vidnet selv for straf eller tab af velfærd eller
- 2) udsætte hans nærmeste for straf eller tab af velfærd eller
- 3) påføre vidnet selv eller hans nærmest anden væsentlig skade.

»Tab af velfærd« er i praksis blevet forstået som også omfattende fysisk overlast. Et vidne vil således bl.a. kunne være vidnefritaget, såfremt en tiltalt i en straffesag eller eventuelt andre har fremsat trusler om represalier i form af fysiske overgreb på vidnet selv eller hans nærmeste med det formål at hindre vidnet i at afgive vidneforklaring.

Den under nr. 1 nævnte vidnefritagelsesgrund giver vidnet en undtagelsesfri ret til at nægte at afgive forklaring. I de under nr. 2-3 nævnte tilfælde kan retten på trods af vidnefritagelsesgrunden pålægge vidnet at afgive forklaring, når forklaringen anses for at være af afgørende betydning for sagens udfald, og sagens beskaffenhed og dens betydning for vedkommende part eller samfundet findes at berettigede dertil, jf. retsplejelovens § 171, stk. 3. Vælger vidnet trods en foreliggende vidnefritagelsesgrund at afgive forklaring eller pålægger retten vidnet at afgive forklaring i medfør af retsplejelovens § 171, stk. 3, skal retten påse, at der tages særligt hensyn til vidnet, jf. retsplejelovens § 173, stk. 2. Der kan i dette øjemed bl.a. træffes bestemmelse om dørlukning under forklaringen eller nedlægges forbud mod offentlig gengivelse af forklaringen.

Straffeloven indeholder ikke bestemmelser, der specifikt omhandler angreb mod vidner m.v. Imidlertid findes der en række bestemmelser i loven, der vil kunne være anvendelige på den, der udsætter vidner eller vidners nærmeste for pression eller represalier. Typisk kan pression bestå i udøvelse af vold eller ulovlig tvang eller i form af fremsættelse af trusler på livet. Der kan også tænkes situationer, hvor der udøves hævn i form af hærværk på et vidnes ejendom eller i form af farefremkaldelse. Men også andre af straffelovens bestemmelser, f.eks. bestemmelsen om tyveri, kunne blive relevante i relation til disse situationer rettet mod vidner.

2.1.1. Vold.

Efter straffelovens § 244 straffes den, som øver vold (fysiske krænkelse) mod eller på anden måde

angriber en andens legeme med bøde, hæfte eller fængsel indtil 1 år og 6 måneder.

Straffeloven indeholder i § 245 en bestemmelse om kvalificeret vold, hvorefter maksimumstraffen for vold kan forhøjes til 4 års fængsel. § 245, stk. 1, omfatter den vold, der efter sin beskaffenhed må betegnes som særlig rå, brutal eller farlig, eller som har karakter af mishandling.

Efter § 245, stk. 2, straffes den, der forsætligt tilføjer en anden person skade på legeme eller helbred. Ikke kun den fysiske, men også den psykiske helbredstilstand er omfattet.

Hvis et legemsangreb omfattet af § 245 har været af en så grov beskaffenhed eller haft så alvorlige følger, at der foreligger særdeles skærpende omstændigheder, kan straffen stige til fængsel i 8 år, jf. straffelovens § 246.

2.1.2. Ulovlig tvang.

Straffelovens § 260 omhandler ulovlig tvang. Ulovlig tvang vil sige, at en person ved visse midler uretmæssigt tvinger nogen til noget. Bestemmelsen værner retten til selvbestemmelse og friheden til selv at handle. Ulovlig tvang består i at tvinge en anden til at »gøre, tåle eller undlade noget«. Det kan eksempelvis være et vidnes undladelse af at fremkomme med oplysninger eller et vidnes fremsættelse af urigtige oplysninger. »Tåle« omfatter tilfælde, hvor offeret tvinges til at finde sig i en nedværdigende behandling. Truslerne behøver ikke at være udtrykkelige. Det kan fremgå af selve situationen. Den, der truer skal have forstået, at hans ord eller adfærd har haft en truende karakter, og han skal have tilsigtet eller på anden måde haft forsæt til at virke bestemmende. Der skal være årsagssammenhæng mellem volden eller en af de i § 260 angivne trusler på den ene side og den ønskede handling eller undladelse fra den krænkede på den anden side. Ulovlig tvang straffes med bøde, hæfte eller fængsel indtil 2 år.

2.1.3. Trusler.

Som omtalt ovenfor kan trusler være strafbare, når de benyttes som midler til at tvinge en anden. Uden for denne ulovlige tvang falder trusler, der ikke fremsættes med forsæt til at virke handlingsbestemmende, men udgør et angreb på andres »fred«. § 266 handler om sådanne skræmmende trusler. Gerningsmanden skal have truet med »at foretage en strafbar handling«, og truslen skal være »egnet til hos nogle at fremkalde alvorlig frygt for eget eller andres liv, helbred eller velfærd«. Bedømmelsen af truslens »egnethed« angår dens indhold, grovhed og evne til at vække frygt. Det kræves ikke, at adressaten faktisk